

Felfedezők

– Tekerjete már gyorsabban! A vakáció végére sem érünk oda! - kiabálta Melinda, miközben felemelkedett a bicikli üléséből és hátra fordult.

– Hova megyünk? - kérdeztem tőle a nyomában lihegve. Alig bírtam tartani a tempót, akárcsak Miki és mögöttem a kisöcsém.

– Ha odaérünk, megmondom! – válaszolta újból hátra pillantva, kaján vigyorral az arcán.

Jól ismertem már ezt a vigyort. Képes volt vele bármire rávenni. Csak még kíváncsibbá tett most is. Két hét volt hátra a vakációból, ki kellett használni, hogy egész nap bicajozhatunk. Igazából mindegy volt, hogy hova tekerünk, amíg izgalmas volt és bírtuk az iramot, szó nélkül követtük bárhova Melindát.

És ezt ő is pontosan tudta.

Miközben tekert, csak úgy lobogott utána a szélben a derékig érő dús, hullámos, fekete haja, amit irigykedve néztem, mert nekem rövid volt. Melinda tizenkét évesen, félelmet nem ismerve hajtotta az ütött-kopott tűzpiros biciklijét, amit a szülei hoztak neki egy román ócskapiacról. Mögötte Miki, az ikertestvére tekert hol jobban, hol kevésbé lemaradva. Később tanult meg biciklizni, mint Melinda, amit az apukájuk, Miklós bácsi kuncogva fel is emlegetett néha.

Mit sem törődve a rozoga bicajainkkal és a még rosszabb utakkal, csak tekertünk az unokatestvéreimmal, hogy megismerjük az alvó, de mégis kalandokkal teli alföldi kisvárost. Ami inkább hasonlított egy nagyobb falura a magyar-román határ mellett, Magyarország egyik legnaposabb, de legszegényebb sarkában. Nadrágszj parcellák sorakoztak végig az utcák két oldalán hosszú előkertekkel, szerény vályogházakkal, sok helyen csirkékkel, disznókkal.

Még sosem láttam disznókat, bár apám szerint azok csak hatalmas, bűdös és koszos állatok, amik miatt nem kellett volna eddig jönnöm a Dunántúlról. Meg akartam erről magam is bizonyosodni, sőt az összes érzékszervemmel új élményekre vágytam, még mielőtt visszaültetnek a felnőttek az iskolapadba. Már untam az összes számítógépes játékot, a szabadba vágytam, ahol az igazi élet zajlik. Melindának szülei megengedték hogy egész nap bicajozzunk a városban. Ők aztán igazán engedékenyek voltak! Nem úgy mint a szüleim otthon, akik a parlagfűallergiám miatt egy-két óránál hosszabb időre nem engedtek ki augusztusban a szabadba.

Miklósék csak egyetlen apró dolgot tiltottak meg nekünk.

– Készen álltok a felfedezőútra? - kérdezte Melinda, aki még mindig előttünk tekert.

– Én igen! – felelte nevetve Miki. A nevetése viszont erőltetettnek tűnt.

– Hova megyünk? - kérdeztem újra.

– A bakterházon túlra! - válaszolta Melinda.

– De hát oda nem mehetünk! Azt megtiltották! - szólt közbe az öcsém.

– Épp azért megyünk! Nektek is látnotok kell! - mondta Melinda határozottan.

A bakterház után már a végeláthatatlan szántóföldek kezdődtek, ahol fák és dombok híján csak egy-egy régi gémeskút szolgált tájékozási pontként.

– Miért kell odamennünk? Mi van ott? - kérdeztem Melindát.

– Hát a temető! - válaszolta vigyorogva Melinda.

– Nem értettem. A temetők holt unalmasak. Sőt nyomasztók is. Ezt már évekkal ezelőtt megállapítottam. Minden taknyos novemberben két napon át jártuk a szüleimmal a temetőket szerte az országban. Valahogy túl kevesen voltunk túl sok sírra. Néha még Romániába is átmentünk, hogy ott apám kedvéért a sírok előtt hangosan elmondjunk együtt egy Miatyánkot.

A felmenőim nem tették meg nekünk azt a szívességet, hogy egymáshoz közelebb házasodjanak és temetkezzenek...

Lassítottam, mert az öcsém jócskán lemaradt. Neki se volt kedve egy temetőért idetekerni a fájós lábával, amiről csak nemrég került le a gipsz. De most már nem volt visszaút. Ahhoz, hogy Melinda nélkül hazataláljunk, térkép kellett volna. A térképhez meg mobil, ami viszont nem volt. Gonosz kis egyezség volt ez a szüleink között. Melindának és Mikinek nem volt még saját mobilja, mert az drága. Miklósék megmondták nekik, hogy csak középiskolásként kapnak majd, sőt rábeszéltek a mi szüleinket is, hogy mi se kapjunk előbb...

– Itt is vagyunk! - mutatott oldalra Melinda.

Csak egy félig összedőlt házat láttam egy romos kerítéssel.

- Ez volna a temető? - kérdeztem, mert még sosem láttam olyan temetőt, ahova ne lehetett volna kívülről belátni.

A házon ugyan volt egy kapu, de az zárva volt két hatalmas lakattal. De még ha a lakatok nyíltak is volna, a kapu előtti törmelékhalomok eltorlaszolták az utat.

– Vajon mi lehet odabent, amit el kell rejtteni? - kérdeztem. Miki nem válaszolt, Melinda pedig már előre szaladt. Eldöntötték a derékig érő gazban a bicajukat, majd a lábuk elé se néztek, csak futottak. Követtük őket az öcsémmel. Féltem a felvirágozott gáztól a pollenek miatt. Tüsszögtem és égetően viszketek a lábaim.

– Na mi lesz, jöttök? - kiabálta felénk Melinda, akinek Miki már bakot tartott ott, ahol a legalacsonyabb volt az omlástól a kerítés. Az öcsém csak a fejét csóválta és fintorgott. A biciklizés még rendben volt a fájós lábával, a mászásból viszont már jobbnak látta, ha kimarad.

Miközben Melinda a három méteres kőkerítésen kapaszkodott felfelé, a lába alatt törmelék potyogott.

– Ez nem számít betörésnek? - kérdeztem Melindát, aki egy pillanattal később már a kerítés tetején állt és felhúzta Mikit.

– Nem! Este mégsem törhetünk be! - nevetett. - Kíéheztetett harapós kutyákkal őriztetik. A harapós kutyákat nagyon is el tudtam hinni. A menhelyről hozott őrző-védő rottweilerek és a pittbulok olcsóbbak voltak, mint a kamerák. A temető meg hát olyan szegényes.

– Lehetne úgy, hogy felhúztok, hogy gyorsan benézhessek? - kezdtem egyezkedni a kerítés tetején álló unokatestvéreimmel.

Miki Melinda döntésére várt.

– Bejössz magadtól vagy kint maradsz! - zárta rövidre Melinda egy parancsnokot utánozó hangon.

Erőt vettem magamon. Nem először másztam kerítésre, dacára annak, hogy lány voltam, bosszantva ezzel a tanító néniket az iskolaudvaron. Most azonban nem volt itt senki, aki visszatartson. De olyan se, aki féltsen. Csak én voltam és a kíváncsiságom, ami erősebb volt, mint a kezeim és a lábaim. Ekkor fogalmazódott meg bennem, hogy ha nagy leszek, kutató, felfedező vagy valami ilyesmi leszek. Azt még nem tudom, hogy mit, de egyszer majd valamit én is fel szeretnék fedezni – gondoltam elszántan.

A lábaim rövidek voltak. Kis lépésekkel és nehezen kapaszkodtam fel. Lehorzsoltam a térdem, de az nem érdekelt. Mély levegőt vettem. Melinda és Miki eközben már le is ereszkedtek a kerítés belsejéig támasztó kőrakáson és eltűntek a sírok között. Valamit még mondtak rám románul, de már túl messze voltak, hogy megértssem. Mikor leértem, csak akkor néztem jobban körül. Megbénított a látvány. Kőomlások, amerre csak láttam, a növényzet pedig dzsungelként nőtt körbe mindent. A természet elszánt erővel hódította vissza mindazt, ami egykor az övé volt. Pont mint a *Jumanji* filmben. A sírokon nem voltak virágok, csak kövek és furcsa kacskaringós írásjelek. A román-magyar határnál voltunk, viszont ezek a betűk a sírokon sehogy sem hasonlítottak a magyar és a román betűkre. Nem értettem belőlük semmit. Néhol felismertem egy-egy hatágú csillagot, oroszánt, korsót, fűzfát és egymás fele

forduló kezeket furcsa ujjtartással, de nem tudtam, hogy ezek mit jelentenek. Néhány sírt egyetlen vízszintesen elhelyezett kő fedett, de a legtöbbnél egy függőleges kő meredt ki a földből. Volt azonban még valami, ami ijesztőbb volt minden másnál. Akármerre néztem, szerte a sírokon és a kerítésen jól kivehető fekete falfirkák voltak. Jobban megnézve, mind hasonló. Sőt, ugyanolyan. Két egymást metsző fekete vonal, melyek végei kampóként fordultak jobbra.

- Mik ezek? - kiabáltam Melindáék felé.
- Horogkeresztek! – válaszolták egyszerre.
- Micsodák?
- Te nem tudod, hogy mik azok a horogkeresztek? - kérdezte meglepetten Miki.
- Nem.

Így visszagondolva nem emlékeztem korábról semmi ilyenre a temetőben. De az iskolai tananyagban, vagy máshol sem.

- A nácik jele a zsidók sírjain – válaszolta Miki.

Újabb szavak, amiket nem értettem.

- Kik azok a nácik és zsidók?

Melinda bosszúsán ingatta a fejét. Megunta a felvilágosítást, és odébbállt. Miki követte. Csak álltam és néztem magam elé értetlenül. A horogkeresztekről sem tudtam, hogy mik, de azt éreztem, hogy a céljuk a megfélemlítés lehetett.

A zsidók megfélemlítése, bárkik is legyenek ők.

Már sötétedett, mikor hazaértünk Miklósék házához. Nadrágszj parcellán egy Kádár-kocka, disznók nélkül – mondta a házról apukám egyszer. Miklósék nem díjazták a becsmérő megjegyzését. Disznókat nem tartottak, mert azok szerintük is bűdösek voltak, és mert a szomszédaiktól is tudtak hurkát és kolbászt venni. A ház viszont tényleg olyan volt, mint egy kocka, bár azt nem tudtam, ki volt az a Kádár, akit apám emlegetett.

- Hát a pártfőtitkár, aki végül lemondott, hogy a szocializmusból demokrácia lehessen – világosított fel Rózsika, de apám szerint nem lettem bölcsőbb ezzel a tudással.

Miklósék a szomszédjaikkal együtt építettek fel közösen a házukat. A munkahelyükön keveset kerestek, így amit csak tudtak, maguk építettek és termeltek meg. Most is a kertben szorgoskodtak, mikor végre mind a négyen, horzsolásokkal a térdükön és könyökönkön, koszosan és bűdösen megjelentünk a kapuban.

Mikor számonkértek minket, hogy hol maradtunk ilyen sokáig, egymást túllícitálva találtunk ki nemlétező történeteket szarvaslesről, ürgeöntésről, rég nem látott fekete gólyákról és vadmacska simogatásról. Nem sikerült meggyőznünk őket, de azért csak lelkesen próbálkoztunk. Jó előre megbeszéltük, hogy a temetőről hallgatnunk kell, pedig én kíváncsi lettem volna, mit tudnak a zsidókról. Melindától és Mikitől nem kaptam érthető választ, enélkül pedig azt sem tudtam, mit is fedeztünk fel pontosan. Miklóséknál nem volt internet, sem okostelefonok. De még könyveket sem tartottak otthon a gyerekek tankönyvein kívül. Bezzeg a saját szüleimnél három könyvespolcnyi tudás volt. De az otthon volt.

Végül Melinda mégsem tudta megállni, hogy eldicsekedjen vele, mennyire bátrak voltunk, hogy bemerészkedtünk a temetőbe.

Rózsika néni elsápadt. Miklós bácsi csak az állát vakarta némán. A gyereknevelés kényesebb részeit rendszerint a feleségére hagyta.

- Hagyományos család vagyunk. Hagyományos román-magyar család – mondta Miklós. - Amíg én viszem haza a többet, te foglalkozol a gyerekekkel - ismételte sokadszor, így most is

Rózsika volt az, akire a dorgálás jutott.

- Nem mehetek többet oda! Értettétek?
- De miért? - kérdeztem, mert a kíváncsiságom ezt kérdeztette velem.
- Csak - jött Miklós válasza. Utáltam ezt a szót. Bármely beszélgetés halála ez az egy rövid szócška volt.

Szótlánul telt a vacsora. Rózsika és Miklós hamar elbúcsúztak tőlünk. Mi pedig sorstársként bámultunk egymásra még egy ideig az asztal fölött négyen. Megjegyeztük, hogy mindannyiunknak nehéz együttélni a korán fekvő, begyöpösödött, idős szüleinkkel.

Aztán váratlanul kitört belőlem a röhögés. Megakadt a szemem az étkező falán Miklósék esküvői fotóján. Miklós és Rózsika már fiatalon pocakosak és tokásak voltak. Inkább aranyosak, mint szépek. Rózsika madárfészekre hasonlító rövid bubifrizurát viselt, és a ruhája sem volt különösebben divatos. Egy varrónőtől azért ennél vagányabbat vártam volna a nagy napra. Miklós ébenfekete göndör haja kócosan meredt az égbe. Mikrofon feje volt, mint a Demjénnek fiatalon – jegyezte meg egyszer kuncogva apám. Az biztos, hogy nem olyan katonásan rövid és egyenes volt a haja, mint amilyenel egy határőrt elképzeltem – állapítottam meg.

Miklós a fürdőszobából kifelé észrevette, hogy az esküvői fotójukat bámuljuk.

- Jobb egy csúnya esküvő, mint egy szép temetés! - kuncogott felénk.
- Csak tudnám, honnan az a fekete humorod...?! - szólt ki váratlanul a hálósobából Rózsika.

Miklós már románul válaszolt neki, hogy azt ne értsük. Valamit, amin már mindketten nevettek. Mi is megkönnyebbültünk. Nagy bajt nincs, ha még nem vették el a karcos humorukat.

Nem tudtam elaludni. Az ágyban fekve még mindig a temető felfedezése járt az eszemben és beütött az allergiám is. Annyi pollent szedtem össze kint, hogy ömlött az orromból a szénanátha. Alig hogy elaludtam, éjfélkor már fel is ébredtem. Lábujjhegyen kiosontam a mosdóba. Mielőtt még odaértem volna, hallottam, hogy hangok szűrődnek ki Miklós és Rózsika szobájából. Megálltam és lekuporodtam a földre. Még a tejüveg ajtajuk előtt, nehogy azon keresztül meglássák az árnyékomat a telihold fényében. Kíváncsi voltam, miről beszélhetnek az éjszaka közepén.

- Miért nem adják be a beteg gyerekeiket valami nyári megőrzőbe? - kérdezte Miklós.
- És mi? Mi miért nem adjuk be? - kérdezett vissza Rózsika. - Ugyanazért. Mert nincs ilyen gyermekmegőrző. Egyszerűbb egymásnál nyaraltatnunk őket. Most mi vagyunk a sorosak. Kis hallgatás után újra megszólalt Miklós.
- Le kéne bontani azt az átkozott temetőt!
- Hogy mondhatsz ilyen örültséget? Bent ülsz az önkormányzatban, tudod, hogy egy temetőt nem lehet csak úgy lebontani! Az szentségtelen...! - fakadt ki Rózsika.
- Ha a fürdőt és a templomot lebontották, akkor mért ne lehetne azt is...?!
- Az az egyetlen, ami megmaradt.
- Felújítani nincs pénz. Inkább nézegessük, ahogy magától összedől? Vagy a gyerekeinkre dől?! Mondjuk azt... egyszer végül minden sír eljut oda, hogy már nem

gondozzák tovább és a temetőnek vége. Csak csontok maradnak hátra a régészeknek... Mi sem gondozzuk már az összes sírt.

– Magadról beszélj! Te...! - folytatta Rózsika. - Én gondozom a sajátjaim sírját. Tudom, ki hol van. Te nem, téged nem érdekel semmi, csak a hasad. Végig főzhetem a szabadságom, hogy itt mindenki hasa külön-külön tele legyen...

Vártam még egy kicsit, de hiába, mert már más volt a téma. Elindultam a mosdó felé, majd vissza a szobánkba. Nem sikerült nyikorgás nélkül kinyitni az ajtót. Melinda felébredt és engem figyelt az ágyból.

– Bocsánat - súgtam oda neki.

– Ébren voltam végig. Sokat voltál kint. Beszélgettek és te kagylóztál, ugye?

– Honnan tudod? - kérdeztem meglepetten.

– Ismerem a szüleimet. Anya sosem tud aludni a meleg miatt nyáron. Apa meg folyton bekajál a disznóból. Beszélgettek, igaz?

– Igen.

– A temetőről?

– Arról is.

– Mondd már, mit?

– Dühöseks ránk. De talán nem is ránk, hanem...

– ...A temetőre?

– Arra, hogy még áll. Apukád szerint le kéne bontani. Szerintem az csúnya dolog lenne. Szerinted le lehet bontani egy temetőt? - kérdeztem.

– Nem tudom.

Furcsa volt Melinda szájából ezt a két szót hallani, mert általában mindenre volt valami kész válasza.

– Beszéltek még valami fürdőről és templomról is, amiket már lebontottak.

– A templomok nem érdekelnek. Strand sosem volt ebben a poros kis városban.

– Most már elárulod, kik azok a zsidók? - faggattam most én Melindát.

– Egy nép volt egy másmilyen vallással - válaszolta Melinda.

– Mi történt velük? Az a romos temető... Valami történt, igaz?

– Te erről nem hallottál? - kérdezett vissza értetlenül Melinda. - Megölték őket a háborúban. Kemencékben égettek el hatmilliót.

– Micsoda?! Hatmillió embert? De ez hogy történhetett? - kérdeztem meghökkenve.

– Psszt! Halkabban! Én is csak ennyit tudok a barátnőmtől, Esztertől. De most már hagyj aludni! Kint kéne aludnod a teraszon a hintaágyban!

– Az is nyikorog. Behallatszik.

– De akkor legalább kint nyikorognál... Meleg van, igazán aludhatnál kint. Akár egy sátorban, együtt a horkoló kutyánkkal.

Másnap Miklós és Rózsika ebéd közben ismét felhozta a témát. Hangsúlyozta, hogy a legjobb, ha nem is beszélünk a temetőről senkinek, mert ezért akár a rendőrök is elvihettek volna minket, azt pedig azért csak nem akarhatjuk.

– Életveszélyes hely. Nem mehetek a temető közelébe se!

– Mama mondta, hogy egyszer úgyis oda jutunk – mondta kacagva Melinda.

– De talán még nem most kéne! – vágta rá rögtön az anyja.

– Nem értékeled a humorom. - váltott sértődött hangra Melinda.

– Mert nagyon fekete. Nem is értem, miért van mindenkinek ebben a családban ilyen

fekete humora?! - fakadt ki Rózsika.

– Annyira nem lehet rossz, apa is nevetett. - nézett Melinda Miklósról, aki nem bírta visszafogni a kuncogását.

– Hagyd abba Melinda! - szólt rá Miklós. - Azt nem értékeljük, hogy sohasem fogadsz szót és mindig a tiéd az utolsó szó.

Rózsika és Miklós az előző éjszaka a büntetés kiszabásában is megegyeztek: a következő héten nem ülhetünk biciklire és váltásban nekünk kellett mosogatni minden étkezés után. Mikor ezt közölték velünk, Melinda nem bírta megállni, hogy ne feleseljen.

– Akkor itt maradunk a háznál és itt kell majd valamit rosszköznünk. Ha pedig letelt az egy hét, akkor ismét eltekerünk a temetőbe. Sőt, naponta kétszer eltekerünk!

– Elmentek ti a...tudjátok hova! - fejezte be Miklós, bár azt már nem tudta, hogy mit is mondjon, és azt magyarul vagy inkább románul tegye.

Legszívesebben egy parasztlengővel fejezte volna be a szócátát, de a feleségével együtt még a gyerekeik születése előtt megfogadták, hogy sohasem érnek hozzájuk. Így a szavak maradtak az utolsó fegyverek. Azokkal viszont nem álltak jól.

– Azt a temetőt be fogják zárni hamarosan, hogy áttelepítsék - mondta Miklós.

Rózsika elégedetten pislantott rá.

– Hozz még egy húst! - pislantott vissza Rózsikára.

– Talán kérek...?! Vagy ilyesmi! Hogy tanítsuk illedelmességre a gyerekeket, ha tőlünk nem ezt hallják...?! - fakadt ki Rózsika.

Miklós barátságos, de mesterkélten hangra váltott:

– Kérek szépen még egy sertésszeletet!

– Már háromat megettél. És a pohár bor is megvolt hozzá. Vacsorára is maradhatna valami. Úgy érzem magam itthon, mint egy markotányosnő...

– Az mit jelent? - kérdeztem.

– Rabszolgát – felelte Rózsika.

– Szóval... - horkant fel Miklós kikerekedett szemekkel. - Megtiltod, hogy disznóhúst egyek...?

– Drágám, nem az a baj, hogy disznót eszel, hanem hogy annyit eszel, mint egy disznó! És még iszol is hozzá, pedig még este sincs.

Miklós erre már nem mondott semmit. Tudta, hogy mindig a feleségéé az utolsó szó. Vagy Melindáé.

Nem volt más hátra, mint amit Melinda mondott: itthon kell feltalálnunk magunkat. De hogyan? A napi két kutyasétáltatást már rég meguntunk. Akárcsak a csirkebetétet. Valahogy az sem volt már olyan érdekes, mint eleinte. Amiből egyszer kiszabott házimunka lesz, az elveszíti minden érdeklődésünket. Végleg.

– A szomszédba azért átmehetünk? - kérdezte Rózsikáéktól Melinda.

– Eszterhez? - érdeklődött Miklós.

– Oda.

– Mehettek! ...Ugyan menjetek már!

Rózsika rosszálló pillantást vetett Miklósról, aki még mormogott valamit magában a bajsza alatt románul. Ha rajta múlt volna, akkor két hét szobafogságot kaptunk volna.

– Rosszköznök csak a szomszédban – súgta oda nevetve Miklós Rózsikának. - A szomszéd lány is eleget rosszköznököt már itt.

– Eszter orvos szülők gyereke, intelligens és komoly. Tizenhat éves nagylány, akinek eszébe se jutna betörni egy temetőbe! – jelentette ki magabiztosan a felesége. - Apjuk, talán többet kéne itthon lenned és akkor tudnád, kikkel barátkoznak a gyerekeid!

- A te gyerekeid is! Nem rám ütöttek az biztos. Én sosem csináltam ilyet... Nekem... Nekem a legnagyobb csínytevésen az volt, hogy kiloptam a szomszéd kamrájából a kolbászt. Ő nem volt otthon, nálunk meg nem volt otthon kolbász. Akkor volt a szegénység, hogy kolbászunk se volt. El tudod azt képzelni te... tanácselnök sarj? - förmedt Rózsikára, de azon nyomban meg is bánta, amit kimondott.
- Ne hívj tanácselnök sarjnak, veled együtt utálom a kommunistákat. Ők loptak! És nem szép dolog a lopás - vonta le a következtetést Rózsika.
- A szomszédnak öt disznaja volt, nekünk meg egy se. Pedig a szomszédok is szegények voltak, hízlalásra mégis futotta nekik! Hol itt az igazság?! Meghalt Salamon, oda az igazság...
- Az Mátyás volt! Mátyás halt meg. Sokat ittál. - javította ki Rózsika.
- Salamon király előbb halt meg! - erősködött tovább borospohárral a kezében Miklós.
- Mátyás! Ezt mindenki tudja, hogy Mátyás! - szóltam közbe, mert nem is értettem ezen miért lehet vitatkozni.
- Salamon! Salamon! Csakazért is Salamon! Bölcsességben az igazság! Na és persze a borban! - vihogott Miklós. Rózsika értetlenül és csúnyán nézett rá.
- Idézni csak pontosan, szépen, ahogy a csillag megy az égen, úgy érdemes... - válaszolta.
- Dolgozni csak pontosan, szépen...! Jut eszembe, irodalmár asszony, van még itthon abból a jó kis tokaszalonnából? Úgy megkívántam...
- Elfogyott. - mondta szigorú arccal Rózsika.
- Nem fogyókúrázom - válaszolta rá szintén komor arccal Miklós.
- Akkor is elfogyott. - ismételte Rózsika.

Amíg a tokaszalonnán civakodták, Melinda már hívta is Rózsi mobilján Esztert. Vicesnek találtam a szócsatáikat, Melinda viszont nagyon unta már. Az én szüleim is folyton civakodtak otthon. Csak abban nem volt semmi vices.

Melinda mosolyogva tette le a telefont – ami azt jelentette, hogy Eszter otthon van.

Eszternek éppolyan szép, derékig érő sötét hullámos haja volt, mint Melindának, ami miatt rokonlelkekre találtak egymásban. Egy hatalmas, medencés házban laktak, kétszer akkorában, mint Miklóséké.

- Egy hétig nem biciklizhetünk, amiért bementünk a temetőbe - kezdett bele a kalandos, de végül balul elsült történetünkbe Melinda.

Mielőtt még a részletekbe bonyolódott volna, Eszter aggódva kérdezett vissza:

- De ugye csak lassan ereszkedtetek le a kőrakáson, ahogy mondtam?
- Naná - vágta rá Melinda.
- Akkor jó - bólintott Eszter. - Nem sérültetek meg?
- Miki kezén egy apró horzsolás, de ráfogta, hogy elesett a járdán. Bevették.
- Akkor jó.
- És ugye nem mondtátok a szüleiteknek, hogy korábban én is jártam veletek ott?
- Anya azt mondta, hogy te egy intelligens és komoly lány vagy. Orvosszülők gyereke, akinek eszébe sem jut betörni egy temetőbe.
- Nagyon jó...! - mosolygott ránk Eszter.
- Igaz, hogy le fogják bontani a temetőt? - kérdezte Miki. - Apa azt mondta.
- Marhaság! - nézett ránk furcsán Eszter. - Egy temetőt nem lehet csak úgy lebontani, az barbárság! Kutató régész vagy orvos akarok majd lenni, tudom a szüleimtől mi az az exhumálás. Érdekelne, hogy kiket temettek oda. És ami ennél is jobban izgat, hogy élnek-e még itt zsidók.
- Még élnek? - kérdezett vissza Melinda.
- Lehet - mondta Eszter, majd ránk nézett. - Azt tudtátok, hogy a zsidóság anyáról gyerekére öröklődik?

- Ez azt jelenti, hogy ha mondjuk az anyukám anyukájának anyukájának anyukája, vagyis az ükanyám, akit már nem ismertem, zsidó volt, akkor én is zsidó vagyok? - kérdeztem vissza.
- Pontosan. - válaszolta Eszter - Sőt! Ami még meredekebb, hogy akkor is zsidó vagy, ha közben a felmenőid megkeresztelkedtek és már rég nem zsidókként élnek.
- Még úgy is lehetek zsidó, hogy nem is tudok róla? - kérdeztem.
- Igen - mondta a legnagyobb megdöbbenésünkre Eszter. - Lányok, azt kéne kideríteni, hogy volt-e egy zsidó ősanyánk! Sajnos ez nincs fenn az interneten, nem tudják a szüleim, sőt még a hittan és a történelem tanáraink sem. Bárkit kérdeztem, senki sem tudta. Ha ezt valahogy kiderítenénk, az lenne csak az igazi felfedezés!

Megállapodtunk, hogy emeljük a felfedezésünk tétjét. A vacsoránál jól nevelt gyerekek módjára kétszer is mertünk a tökfőzelékes tálból és a húsból, majd szép lassan mindet megettük. Rózsi néni csodálkozva veregette a vállunkat a hőstettért.

Mialatt kanalaztunk, Miklós is kellő mennyiségű bort elfogyasztott már. Tompán bámult maga elé, miközben ujjait a pohara szélén kocogtatta. Erre az alkalomra vártunk. Tudtuk, hogy ilyenkor többet fecseg.

- Tudom, hogy egy temetőt nem lehet csak úgy lebontani! - szólalt meg Melinda.

Miklós felhörpintette a poharában lévő bort majd felcsattant.

- Képviselő vagyok a tanács... akarom mondani, a városi önkormányzatnál! Tíz éve békítem ott a románokat a magyarokkal és a magyarokat a románokkal... Ha én mondom, márpedig át lesz helyezve a temető tisztos munkával. Pont. Nem azért csináltunk várost ebből a poros, tyúkszaros faluból, hogy ezt ne tegyük meg.... Ér ennyit a szavam még! Nem is tudom... De ki mondta neked, hogy nem lehet?

- Magamtól is tudom – hazudta Melinda. - Vicces, ahogy egy üveg bor után össze-vissza kamuzol, apa!

- Tűnés aludni! És énvelem... édesapáddal... többet így ne beszélj! - kiabált rá Miklós. Melinda némán megadta magát és válaszok nélkül elvonult. Az öcsém és Miki is követte a szobába. Úgy éreztem, elárultak. Egyedül maradtam. Minden gátlásomat le kellett vetköznöm ahhoz, hogy ne valljon kudarcot a felfedezésünk.

- Élnek még itt zsidók? - kérdeztem nagysokára.
- Már nem - válaszolta halk és szomorú hangon Miklós.
- Honnan tudod? Történt valami velük? - kérdeztem vissza.

Miklós sóhajtott egy nagyot, majd kitöltött magának egy újabb pohár bort. Fenékiig ürítette az üveget, majd idegesen csapta oda az asztalra.

- Nekünk vannak abban a temetőben zsidó rokonaik? - tettem fel célirányosabban a kérdést.

Miklós elképedve bámult Rózsikára, tőle várva a megfelelő választ.

- Keresztény magyarok vagyunk. Ahogy a szüleid is - jelentette ki gondolkodás nélkül Rózsika.

- És románok is! – igazította ki öntudatosan a feleségét Miklós. - Egy hagyományos román-magyar család! De hogy még zsidók is legyünk? Az már túl sok lenne!

- Már megbocsáss drágám, de te csapnivaló zsidó lennél! - szólt vissza Rózsika nevetve.

- Hogy én?! No mért? - horkant fel Miklós.

- A tejfölös szalonnát is kolbásszal eszed, minden második pincénél bort veszel, és

minden második szombaton a határon dolgozol.

– Miklós kikerekedett szemekkel nézett a feleségére. Szétfeszítette a düh majd elordította magát.

– Az vagyok, aki lenni akarok! És annyi kolbászt eszek, amennyit kifizettem a boltban! Ha zsidó akarnék lenni, hát akkor bizony büszke zsidó lennék!

Miklós diadalittasan nézett ránk, mert most végre az övé volt az utolsó szó.

Lefekvés előtt még hosszan bámultam az arcom a fürdőszobai tükörben. Mogyoróbarna mandulavágású szemek néztek rám dús fekete pillákkal, dús fekete szemöldökkel. És persze az a bizonyos sötétbarna, már majdnem fekete hullámos haj, ami közös volt bennem, a testvéremben, Mikiben és Melindában.

Vajon így néznek ki a zsidók?

Közelebb hajoltam a tükörhöz, hogy az orromat is szemügyre vegyem, bár Eszter korábban kétszer is elmondta, hogy az arcomtól ne várjak választ. Ahogy a családneveemtől se feltétlen.

- Ki vagyok én? Kik a szüleim? Ki az én Istenem? - suttogtam szomorú, könnyes szemmel a tükörképemnek.

Féltem attól, hogy magamra maradok a válaszok felfedezésével.

Tizenkét évvel később

- Haragszom Melindára. Mindig előttünk járt, de mégsem jutott messzebbre. Árufeltöltő Londonban és végleg feladta a gyerekkori álmát, hogy idegenvezető legyen. Pedig jó idegenvezető lett volna belőle! - összegezte Eszter a beszélgetésünket a Duna-parti kávézó erkélyén.

– Még csak huszonnégy - érveltem, mert hinni akartam, hogy Melinda még változik. Ahogy mi is. Nem gondoltuk volna gyerekként, hogy mindketten Pestre költözünk.

– Ha akkor nem vesz rá, hogy másszunk át annak a romos zsidó temetőnek a kerítésén, talán még ma sem fedezem fel.

– Eszter azért te is kellettél hozzá, hogy feltedd a szüleidnek a megfelelő kérdést.

– Előbb is elmondhatták volna, hogy zsidó vagyok.

– Talán nem akarták, hogy ott vidéken te legyél az egyetlen zsidó gyerek az iskolában - érveltem.

– Az egyetlen? Hányan lehetünk még a holokauszt túlélők harmadik generációjából, akik hazugságban nőttünk fel? Hányszor zsidóztak már le a sötét hullámos hajam és a nagy orrom miatt, mire a szüleim elmondták az igazat...? Téged is lezsidóztak már párszor, igaz? Miközben a szüleid továbbra is azt hajtogatják, hogy a sötét hullámos hajad nem jelent többet sötét hullámos hajnál, mert előítéletesség mást gondolni...és mert különben is ma már mindenki az, akinek vallja magát vagy aki lenni szeretne.

– Eszter, lehet, hogy az én szüleim nem tudják. Négy nagyszülőm közül három árva lett a második világháború alatt. Még csecsemőkorunkban örökbefogadták őket. Bárkik lehettek, csak annyit tudunk róluk, hogy már keresztényként nőttek fel.

– És a DNS-teszt amit együtt csináltattunk? Az kimutatta a szefárd zsidó génjeidet.

– Te kutató orvosként, én leendő biológusként pontosan tudjuk, hogy az ilyen tesztek

pontatlanok és hivatalosan nem bizonyítanak semmit.

- De nem is cáfolnak! - érvelt Eszter. - Mondtak valami újat Miklósék?
- Csak a szokásosat hajtogatták, hogy ők egy hagyományos család...
- Mióta hagyományos egy salamonozó, román-magyar család határőr apukával, aki a román-magyar határon szolgál és akinek tanácselnök volt a veje?! - kérdezte nevetve Eszter.
- Ezzel azt akarod mondani, hogy eltüntették a bizonyítékokat? - kérdeztem.
- Az anyakönyvekbe régen bekerült mindenkinek a vallása. A tanácselnök pedig az anyakönyvvezető felettese volt.
- Melinda szerint esélytelen Miklósék zsidó származása, előbb kaptak őstermelői igazolványt, mint anyakönyvet. Ha kinyitják a hűtőt, már sikítva menekül a szalonna - mondtam.

Ezen mindketten nevtünk. Ennyi karcos humort már jócskán elbírt a barátságunk. Még többet is. Gyerekkorunkban Miklósék humorán edzöttünk és abból élünk ma is. Ezután Eszter mélyen a szemembe nézett és éreztem, hogy ezt a beszélgetést már nem viccelhetjük el.

- Hatmillió és még mi, akik szembekötve, vakon keressük az igazságot... A legrosszabb az, ha zsidó vagy, de azt sohasem fedezed fel. Ha a felmenőid tényleg több ezer éven át zsidók voltak, de a nagyszüleid, a szüleid és végül te úgy döntesz, hogy itt a vége. Míg a szüleink a hallgatással, mi a helyes kérdések megtalálásával foglalkozunk, a gyerekeink már lehet, hogy kérdezni sem fognak.

